

de Gelderlander

Archief

Artikel uit De Gelderlander van 23-10-2002

Maf ding met mystieke status flink verbouwd

NIJMEGEN - De prijsvraag rond het Keizer Karelplein van het Architectuur Centrum Nijmegen en De Gelderlander maakt heel wat los bij

Nederlandse architecten en geïnteresseerde leken. Reacties komen uit het hele land en zijn vaak opvallend serieus van opzet.

Wat begon als een aardig gedachtenexperiment is uitgroeid tot onvermoede proporties, zowel in hoeveelheid als in kwaliteit van de

inzendingen. Op deze pagina neemt De Gelderlander een voorschot op de presentatie van de ideeën op vrijdag 25 oktober.

Verslaggever Peter Deurloo sprak met een aantal van de 131 inzenders.

'Kleine, maar

geniale ingreep'

Peter Lubbers (46) van Buro

Lubbers, landschapsarchitecten in Eindhoven

Peter Lubbers' gerenommeerde bureau doet aan de prijsvraag mee met maar liefst drie projectgroepen, die ieder tekenen voor een eigen voorstel. Waarom hij meedoet? "Het Keizer Karelplein is natuurlijk een fantastische plek. Ik ken het plein heel goed, ik kom er vaak overheen. Het is volgens mij een begrip in Nederland. Het is een fantastische rotonde zonder lijnen op het wegdek, waar je moet racen voor je leven.

Het is een maf ding met een heel mooi romantisch parkje dat niet bereikbaar is. Er wordt heel veel geld gestoken in het onderhoud van iets dat niet bereikbaar is. Daardoor heeft het plein een soort mystieke status gekregen."

"Normaal gesproken doen wij nooit mee aan onbetaalde prijsvragen. Wij houden ons bezig met heel grote projecten. Zo werken we nu met Jo Coenen aan de bouw van een compleet nieuwe stad op een oud hoogoverterrein in Luxemburg. Deze prijsvraag over het Keizer Karelplein is fun, het is iets leuks tussendoor."

De drie groepen werken ook via verschillende media. "Eén kiest een poëtische insteek, een bijdrage in de vorm van een gedicht. De tweede werkt driedimensionaal en de bij derde gebeurt er bijna niets met het plein. Maar dat kleine dat er wel gebeurt, is iets geniaals met een gigantisch effect voor de stad. Het is een kleine, niet zo dure ingreep waardoor het hele gebruik van het plein verandert. Maar wat het is, verklap ik nog niet."

'Te vroeg

ingeleverd'

Aldo Moraal (8), groep 7 van de

Keizer Karelschool

Aldo Moraal is met zijn 8 jaar een van de jongste deelnemers aan de prijsvraag. "Ik kwam bij het architectenmuseum en zag daar folders over de prijsvraag liggen. Toen heb ik er eentje meegenomen", vertelt hij.

"Ik wil een treinstation op het Keizer Karelplein maken. Met slaaptreinen die doorrijden naar het buitenland. Ook moet er een museum komen met een kinderafdeling en een grote-mensenafdeling. In het midden moet een draaimolen komen te staan. En als je er met een vliegtuig overheen vliegt, moet je de naam Keizer Karelplein zien in bloemen."

"Ik vind het plein nu niet echt mooi. Er zijn te veel bomen en bloemen. En de prullenbakken liggen helemaal overhoop. Ik vond het leuk iets te ontwerpen, dat had ik nog nooit eerder gedaan. Ik heb een tekening gemaakt. Die heb ik al ingeleverd. Maar ik was er te vroeg mee."

Plein gaat

zweven

Elsbeth Luning (32) van Royal Haskoning Utrecht, adviesbureau onder meer op het gebied van architectuur en ruimtelijke ontwikkeling

"Wij nemen de opdracht zeer serieus, getuige de samenstelling en omvang van ons team. Mochten we winnen, dan staan we garant voor de nadere uitwerking. Jammer dat dat nu nog geen vervolg is van de prijsvraag."

Lunings team bestaat uit zes personen, drie stedenbouwkundigen, een architect, een landschapsarchitect en een ontwerper buitenruimte. Haskoning is een van de grote spelers op gebied van water, milieu, infrastructuur en ruimtelijke ordening. Er werken 2300 mensen.

"We nemen regelmatig deel aan prijsvragen en deze opgave was een zeer uitdagende, omdat deze volledig op onze leest geschiedt is als divisie Ruimtelijke Ontwikkeling. Daarnaast kent bijna iedereen van ons bedrijf het Keizer Karelplein. Ons hoofdkantoor is gevestigd aan de Barbarossastraat en als je met de trein komt, loop je via het Keizer Karelplein naar kantoor. Ook wonen er veel medewerkers in Nijmegen die het plein per fiets of auto passeren."

"Ons viel op dat er een uitnodigend parkje in het midden van het Keizer Karelplein ligt, dat helaas slechts het domein was van zwervers en 'mannen met oranje hesjes'. Het drukke autoverkeer op de rotonde roept fantastische Franse sferen op. Je waant je op de Place de la Concorde. Van dit tafereel kun je genieten als je als voetganger weer eens lang moet wachten voor de verkeerslichten."

Luning wil het idee van Haskoning niet volledig verklappen, maar licht een tip van de sluier op. "Het Keizer Karelplein krijgt nieuwe betekenis voor de inwoners van Nijmegen én voor bezoekers van de stad, door ze op het vernieuwde plein een spannend visueel verhaal te vertellen. Tijdens een verblijf in het park beleef je op een actieve manier de geschiedenis van Nijmegen of geniet je van een fraai uitzicht over Nijmegen. Hét hoofdmoment vormt een zwevend plein waarmee de culturele polen van het plein op een spannende manier met elkaar worden verbonden en een nieuw podium voor de bewoners van de stad ontstaat."

Weg met de

schouwburg

Bas ter Horst (22), Nijmeegse student bouwkunde aan de TU Delft

"Ik was er al een tijdje mee bezig, nog voordat ik hoorde van de prijsvraag", vertelt Bas ter Horst. Toevalligerwijs speelt zijn afstudeerproject zich ook af op het Keizer Karelplein. "Ik studeer af in architectuur en bouwtechniek en als afstudeeropdracht ontwerp ik een nieuw theater."

De Stadsschouwburg wordt, als het aan Ter Horst ligt, afgebroken. "Ik wil het nieuwe theater midden op het plein zetten. In mijn concept verschuif ik het park naar de buitenrand van het plein, daar waar nu de schouwburg staat. Vanuit dat park ga je onder de weg door naar de nieuwe schouwburg in het midden."

Uit eigen onderzoek bleek Ter Horst dat de huidige Stadsschouwburg niet kan voldoen aan de eisen die worden gesteld aan de akoestiek bij de opvoering van grote musicals. Ook de penibele financiële positie van de schouwburg zou reden kunnen zijn voor nieuwbouw, in Ter Horsts optiek. "Het nieuwe theater moet continu draaiend worden gehouden."

Zijn ontwerp is een serieuze aangelegenheid, in die zin dat het zo kan worden gebouwd.

De visie achter zijn ontwerp?

"Ik wil iets teruggeven aan de stad, ik wil terug naar de oudheid van Nijmegen. Het is de oudste stad van Nederland."

Daarom heb ik hele simpele vormen gebruikt. Ook de gevel wordt in oude stijl opgezet. Het wordt een rond gebouw op een soort eiland. Want het midden van het plein is een soort eiland, dat wilde ik benadrukken. Om de nieuwe schouwburg heen komt dan ook een ring van water."

'Verkeer, stad onafscheidelijk'

Joachim Karelse (31), Karelse Aptroot Architects, Amsterdam

"Wij zijn een jong, startend architectenbureau", vertelt Joachim Karelse, gevraagd naar de motivatie van hem en zijn compagnon Bart Aptroot (30) om mee te doen aan de prijsvraag. "Wij zijn enerzijds praktiserende architecten maar houden ons anderzijds bezig met theorievorming en concepten, met name op het gebied van infrastructuur."

"Hoe zit de verkeersstructuur bij het Keizer Karelplein in elkaar en hoe kun je die laten samengaan met de stad, dat is de vraag. Het plein is vanuit een 19e eeuwse filosofie opgezet maar tegenwoordig functioneert het totaal anders. De pleingevel die er oorspronkelijk was, is bijvoorbeeld verdwenen."

"De vraag is nu of je het verkeer moet negeren. Moet je het omleiden? Heel vaak is de opvatting dat het verkeer het heeft gedaan, het verkeer moet maar weg. De stad en het verkeer keren elkaar de rug toe. Wij willen van stad en verkeer juist een uitdagend geheel van maken."

Het parkje in het midden wordt bebouwd. Maar al te veel wil Karelse nog niet prijsgeven. Wel dat er geen kant- en-klaar plan op tafel komt. "We leveren een concept in dat bedoeld is om te prikkelen, om een denkrichting aan te geven. We bieden een soort gedachtegoed aan. Wel hopen we dat het idee voldoende prikkeling biedt om verder na te denken. Onze visie is dat de stad van iedereen is. En het plein is een mooie, interessante plek in die stad. Nijmegenaren mogen die plek wel terugkrijgen. Nu heersen er Italiaanse toestanden, een razend verkeer."

"We leveren een heel spannend concept. We nemen de prijsvraag heel serieus, het kan een begin van een discussie zijn. Want ik ben niet zo heel bekend met het Keizer Karelplein maar ik kan me voorstellen dat het plein niet eeuwig kan blijven zoals het nu is."

'Liefst oude

situatie terug'

Hylke Roodenburg (22), student sociale geografie in Nijmegen

Hylke Roodenburg dacht eerst dat alles maar bij het oude moest worden gelaten op het Keizer Karelplein. Maar inmiddels is zijn idee veranderd. "Ik wil alles wat er nu in het middengedeelte staat, weghalen. Daarna wil ik de lijnen van de wegen doortrekken. Van de Graafseweg naar de Bisschop Hamerstraat, van de St.-Annastraat naar de Nassausingel en van de Van Schaeck Mathonsingel naar de Oranjesingel."

"In het midden van het plein wil ik twee kwarten van een amfitheater neerzetten. Er moeten geen bosjes meer komen, alleen bomen met een heel hoge boomkroon, zodat je het hele plein kunt zien. Aan de randen wil ik stenen muren neerzetten die haaks op de weg staan en die in hoogte aflopen naar het midden. Het plein moet een beetje verrassend worden."

"Op zich vind ik het park wel mooi, maar ik ben ontevreden over de bebouwing eromheen: het gebouw van de SNS-bank en dat van de Rabobank. Vroeger stonden er vrijstaande gebouwen met grote parken, die situatie zou teruggebracht moeten worden. Vroeger was het een soort huiskamer van de stad met zijn villa's, De Vereniging, en hotels. Nu is het ingenomen door banken en dergelijke. Ik ben benieuwd hoe lang het nog duurt tot het wordt omgedoopt wordt tot ABNAMROplein."

Parkeren in een kurkentrekker

Arjan Harbers (29), stedenbouwkundige, Troponic Zürich/Rotterdam

Als het aan stedenbouwkundige Arjan Harbers ligt, wordt op het plein een gigantische flat in de vorm van een kurkentrekker gebouwd die dienst doet als parkeergarage. "Een parkeergarage op het Keizer Karelplein zou als functie niet misstaan", meent Harbers. "Het plein is uitermate goed bereikbaar en centraal gelegen. Een kurkentrekkervormige garage zou een toevoeging zijn aan het ensemble van gebouwen rondom het plein. Zo'n gebouw is dan een landmark in de stad. Maar het zou ook een toevoeging zijn in de traditie die Nijmegen kent als het gaat om monumentale rotondes."

Het park in het midden van het plein heeft zichzelf volgens Harbers overleefd. "De context van het plein is overduidelijk meegegaan in de vaart der volkeren. Villa's hebben plaatsgemaakt voor grootschalige bankgebouwen en koetsen hebben plaatsgemaakt voor een continue stroom autoverkeer."

Het park is te gehorig en te onbereikbaar om nog als stadspark te functioneren. "Het onderhoud van het Keizer Karelplein weegt niet op tegen het geringe aantal gebruikers ervan. Kunnen we een dergelijk park dan niet beter elder realiseren, zoals op de Hessenberg?"

Het plein dat bekend is in heel Nederland, heeft volgens de stedenbouwkundige een enorme potentie. Harbers ziet het nieuwe plein al helemaal voor zich. "Vanuit één van de zes richtingen kun je op het plein de parkeertoren binnenrijden. Geleidelijk naar boven rijdend, kun je op vijftig meter hoogte voor de deur van het dakrestaurant Waalzicht parkeren. Duizend parkeerplaatsen geconcentreerd in één gebouw, waardoor parkeren op straat niet meer nodig is. Het Nijmeegse straatbeeld kan zo terug naar de tijd van de historische ansichtkaarten zonder geparkeerde auto's. Vanuit de garage kun je met roltrappen het plein oversteken om de overzijden te bereiken. Tijdens de Vierdaagse kan de parkeergarage tevens als tribune dienstdoen."

'Spin in eigen web gevangen'

Edith Vissers (26), landschapsarchitect bij Grontmij Advies & Techniek, Arnhem

Edith Vissers maakt deel uit van de Adviesgroep Ruimte van Grontmij in Arnhem. "Door de krantenberichtjes die verschillende collega's onder onze neuzen duwden, werden we erop attent gemaakt dat dit toch wel een hele leuke opgave is om aan mee te doen", vertelt ze.

Vissers benadrukt dat Grontmij als bedrijf ervoor heeft gekozen mee te doen. "We wilden al langer een keer met een prijsvraag meedoen." Zeven mensen werkten direct of zijdelings mee aan het plan. "Het is een hele leuke opdracht. We zijn er een flinke tijd zoet mee geweest. Het lijkt in het begin eenvoudig, maar het blijkt best een moeilijk probleem te zijn als je er echt serieus naar gaat kijken."

"Na een zoektocht op internet kwamen we tot de conclusie dat we deze prijsvraag als landschapsarchitecten vanuit de Grontmij wilden gaan bekijken. Zeer zeker omdat we direct konden samenwerken met onze verkeerskundige collega's. Maar daarnaast juist ook met de ervaringen van de collega's die het plein goed kennen, en de ergissen elke dag opnieuw ervaren."

"Maar wat zijn nu onze ideeën? Ik wil best alvast een tipje van de sluier oplichten. Het Keizer Karelplein zal het middelpunt van zijn omgeving worden, een ontmoetingsplek. Het plein wordt gevangen als een spin in zijn eigen web. Mensen die meer willen weten, moeten maar gewoon komen kijken naar onze inzending."

Onbereikbare

vastgelegd

Wil Janssen (39), Afslag Beuningen, ad-hoc-samenwerkingsverband van vier architecten.

"Wij zijn vier architecten uit Beuningen die samen een idee inleveren. We hebben Afslag Beuningen als gezamenlijke naam bedacht", vertelt Wil Janssen. Zijn compagnons voor de prijsvraag zijn Peter Blomjous, Willem van den Heuvel en Pieter Oosterhout. "De motivatie om mee te doen, is dat de plek van het plein binnen Nijmegen heel bijzonder is. Het is wel een stadsicoon genoemd. Maar de plek werkt niet, althans niet als stedelijke openbare ruimte. Wel als verkeersplein."

"We zijn er heel serieus mee omgegaan want de plek heeft potentie, zeker omdat ieder van ons het gevoel had dat je daar de stad binnenkomt. Vroeger waren er stadsmuren en -poorten, nu is er voor automobilisten het Keizer Karelplein. Het is een plek van onderweg zijn. In de tijd van weinig verkeer was het park vanzelfsprekend als ontmoetingsplek. Door het begrip auto is echter de pas afgesneden naar het middengebied."

"We willen de snelheid naar het midden van het plein toe afremmen in de vorm van een spiraalvormige ondergrondse parkeergarage. Uiteindelijk kom je daar tot stilstand. Het plein eromheen blijft een verkeersplein. In de garage hebben we een theater aangebracht, een hoesetempel waar je veel lawaai mag maken. En het parkeren is één grote bewegingsmachine, waar je vanaf het plein zicht op hebt. Een bijkomende verrassing is dat we het plein hebben gekanteld. Vanaf de tunnel gaan twee wegen ondergronds. Daardoor ontstaat er een openbare ruimte tussen de Stadsschouwburg en de Bisschop Hamerstraat. Zo ontstaat een plein voor het fantastische gebouw van de Stadsschouwburg."

"Het is heel logisch om hier een parkeergarage te maken. Je hebt geen extra infrastructuur nodig en er zijn in deze buurt veel parkeerplaatsen nodig. Het idee heeft zeker een meerwaarde, maar de investering is niet gering. Het Keizer Karelmonument komt in ons plan terug. Om te benadrukken dat het plein niet werd gebruikt, zal er een surrealistische trap naar het monument komen, een trap die je niet kunt beklimmen."